

Звідки бралось, з яких криниць, з яких джерел било чарівне гоголівське слово? Слово великого Гоголя не тільки не померлой ніколи невмре, а дасть ще чудові паростки! Остап Вишня

«Тарас Бульба» – це уривок з великої епопеї життя цілого народу... І яка поезія могутня, як Запорізька Січ.

І.Г. Белінський

«... твого війська ми не боїмося, землею й водою будемо битися з тобою»

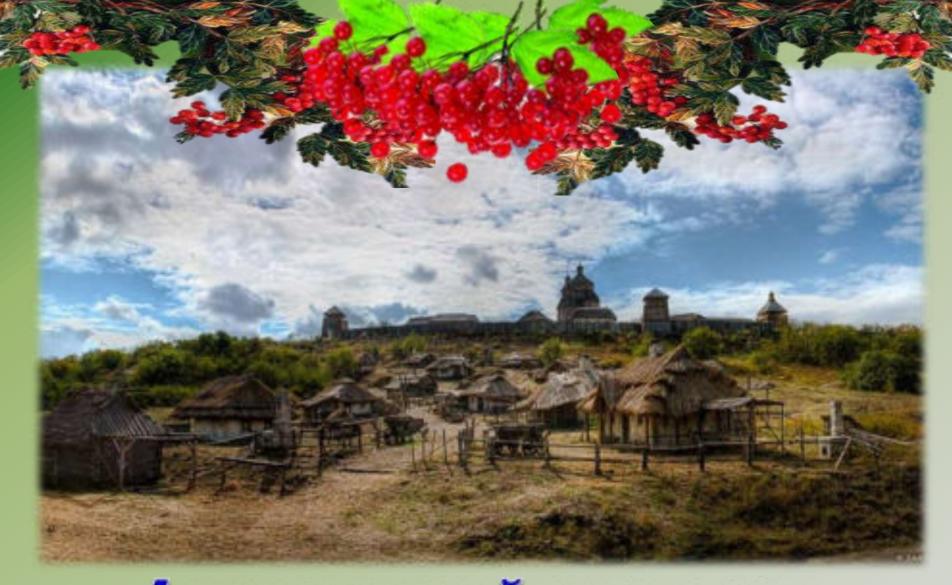
Так народилася повість «Тарас Бульба».

До речі, це - не єдиний твір письменника про національно-визвольну боротьбу українського народу. Напередодні закінчення першого видання повісті «Тарас Бульба» М.Гоголь написав низку художніх творів про козацьке минуле України: повісті «Страшна помста», «Кривавий бандурист», незавершений роман «Гетьман» та уривки з історії України.

Історичний екскурс «Запорізька Січ»

Січ була розташована на ідеально укріплених самою природою місцях — на річкових островах, які важко було виявити серед безлічі їм подібних у прибережній лісовій гущавині, в морі плавнів. Сама Січ була оточена ровом і десятиметровим земляним валом, на якому стояв дерев'яний частокіл. Серед кріпосних укріплень виділялися високі вежі з бійницями для гармат. Сильно укріпленим був також вихід до ріки.

Всередині фортеці знаходився майдан із церквою і ганебним стовпом, де карали винних. Навколо майдану стояли великі довгі будинки — курені, де жили січовики, будинки старшини, канцелярія, а далі — склади, арсенали, ремісничі майстерні, торговельні ряди. Слово «курінь» означало і будинок, де проживали козаки і була їхня кухня, і військову, а пізніше територіальну одиницю. Всього нараховувалося до 38 куренів, у яких звичайно збиралися козаки-земляки.

Запорізька Січ... Це не тільки місце. Це втілення мрії українського народу про вільне життя, про бойові подвиги. Це царство волі й рівності. Це вільна республіка, у якій живуть люди широкого розмаху душі, абсолютно вільні й рівні. Тут виховуються вільні, мужні характери, для яких немає нічого вищого за інтереси народу, за волю й незалежність Вітчизни.

За стрімкими дніпровськими порогами у Запорізькій Січі вирувало легендарне козацьке життя.

Січ або Січовий Кіш

острів був відгороджений (відсічений) навколо, наче кіш, і до нього не було приступу. Є також також думка, що назва «Січ» походить від слова «сікти», тобто «рубати», і означало первісно *укріплення з дерева й хмизу*.

Перші звістки про козаків записані в хроніках і літописах уже в 1492 році.

Козаки — то волелюбні лицарі українського народу, захисники рідної землі. Свята правда, непорушна дружба і відвага керували ними. Душа цих відважних лицарів боліла за неньку-Україну, поневолений народ, і вони захищали рідну землю і свою віру, героїчно й майстерно б'ючись як на суходолі, так і на морі.

В історії козаччини рід Гоголів посідає помітне місце. Найвідомішим із роду був Остап Гоголь. Саме його в роки Хмельниччини гетьман призначив уманським, а згодом подільським полковником. У 1663 р. як брацлавський полковник він брав активну участь у поході гетьмана Тетері на Правобережну Україну.

Наступного року перейшов на бік московського царя й невдовзі став активним помічником Петра Дорошенка, з рук якого одержав титул наказного гетьмана Правобережної України. Після 1674 року Остап Гоголь відійшов від політичної діяльності й постригся в ченці Межигірського монастиря, де помер 1679 р.

Відомим є також ім'я і Андрія Гоголя, якого пам'ятають, насамперед, як пропольськи налаштованого діяча. Узявши до уваги імена синів Тараса Бульби, можемо стверджувати, що письменник наділив обох головних героїв певними рисами своїх предків.

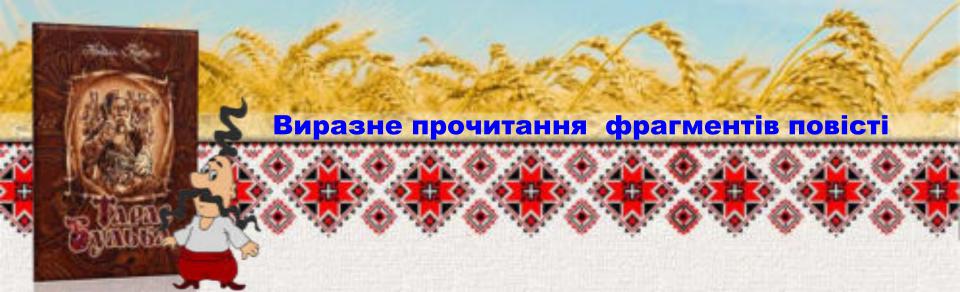

Звертаючись до теми героїчного минулого українського народу в першій половині XVII ст., М. Гоголь не приховує свого романтичного захоплення історією Запорізької Січі: «Так ось вона, Січ! Ось те гніздо, звідки вилітають усі ті горді й дужі, як леви! Ось звідки розливається воля й козацтво на всю Україну!»

Дуже вражаючою постає перед нами картина прощання запорожців із Січчю, коли вони вирушають у похід: «Коли рушив табір і потягся із Січі, всі запорожці повернули голови назад.

— Прощай, наша мати! — промовили всі майже в один голос. — Нехай береже тебе Господь від усякої напасті!»

«... і завелося козацтво — цей широкий гуляцький заміс української натури, — і коли всі перевози, яри та байраки, всі зручні місця засіялися козаками, що їм і ліку ніхто не знав, і сміливі товариші їхні могли відповісти султанові, охочому знати про їхнє число: «А хто їх знає! У нас їх по всьому степу: що байрак, то й козак».

«...Це був справді надзвичайний вияв української сили: його викресало з народних грудей кресало лиха. ...Усім відомо вже з історії, як козацька безнастанна боротьба і невсипуще життя порятували Європу від бусурменських наскоків, які щохвилини загрожували їй повною руїною.

Королі польські, ставши замість удільних князів володарями цих просторих земель, хоч би й далекими та слабосилими, зрозуміли, чого варте козацтво і яку може дати користь така войовнича вартова сила. Вони потурали йому і улесливо шукали з ним згоди.

Під їхньою, хоч і далекою, владою гетьмани, з-поміж козаків таки обрані, єднали околиці й курені в полки та належні округи. Не було це лавне рекрутоване військо, — такого ніхто б і не побачив; та на випадок війни й посполитого рушення за вісім днів, не більше, усе козацтво було вже на конях і при зброї, маючи тільки один червінець платні від короля, і за два тижні набиралося таке військо, якого не набрати жодній рекрутчині.

Похід кінчався — усі вояки розходилися по луках та ланах, на дніпровські перевози — ловили рибу, торгували, варили пиво і всі були вільними козаками. Тогочасні чужинці справедливо дивувалися надзвичайним талантам козацьким. Не було такого ремесла, що його не знав би козак: спорядити воза, натерти пороху, справити ковальську, слюсарську роботу, ... — усе це було йому до снаги».

Тут козацька вдача набувала шаленого, могутнього розмаху і дужої постави.

Домашнє завдання

- 1) Прочитати 5 8 розділи повісті;
- 2) Скласти кодекс козацтва, спираючись на повість М. Гоголя «Тарас Бульба»;
- 3) Виписати цитати для характеристики образу Тараса Бульби